

Milé čitateľky a čitatelia, vitajte na stránkach nášho občasnika pre študentky (a ďalších zvedavých ľudí) venovaného rodovej rovnosti na východe Slovenska.

Postupne Vás budeme informovať v nepravidelných rubrikách o organizáciách, ktoré sú aktívne v presadzovaní rodovej rovnosti na východe Slovenska (ČO ROBIA), o aktivitách, ktoré pre nás chystajú, ako aj o tom, čo sa im už podarilo.

Vysvetlíme si niektoré oblasti, ktoré sa týkajú rodovej rovnosti – vždy podľa aktuálneho kalendára (ČO TO ZNAMENÁ a KALENDÁR). Zoznámime Vás s významnými ženami, ktoré v minulosti aktívne ovplyvnili nielen náš región, či Slovensko, ale aj svet (KTO BOLA ...), odporučíme vám na čítanie nejakú knihu z našej knižnice (ČO ČÍTAŤ), alebo dobrý film (ČO POZERAŤ).

_k a l e n d á r

13. a 14. decembra – prednášky a workshop o. z. EsFem

Rodová rovnosť, možnosti a výzvy pre spoluprácu škôl a mimovládneho sektora v Prešovskom kraji.

Pozývame Vás na prednášku a workshop, ktoré vedú členky o. z. EsFem Monika Bosá, Katarína Minarovičová.

Podujatie sa uskutoční 13. a 14. decembra od 10,00 do 17,00 na Pavlovičovom námestí v Toscana v Prešove.

Prednášky a workshop sú súčasťou projektu *Podpora rodovej rovnosti*, ktorého cieľom je medzi inými, aj eliminácia rodových stereotypov, so

špeciálnym dôrazom na vzdelávanie. Svojimi aktivitami projekt vytvára symbolický a reálny priestor pre dievčatá a mladé ženy a podporuje ich právne povedomie v oblasti ľudských práv dievčat a žien otvára širšie možnosti sebarealizácie bez obmedzovania rodovými stereotypmi.

Cieľom workshopu je hľadať možnosti spolupráce škôl a MVO v Prešovskom kraji pri presadzovaní rodovej rovnosti (nielen) vo vzdelávaní.

Viac informácií o projekte nájdete na stránkach www.esfem.sk v sekcii Projekty / Podpora rodovej rovnosti.

1. december – Svetový deň boja proti AIDS

Prvý decembrový deň je už od roku 1988 na celom svete venovaný boju proti AIDS. Jeho cieľom je upozorňovať ľudí na problém AIDS, zlepšiť ich vedomosti o tejto chorobe, jej šírení a najmä prevencii. Každý rok sa tento deň oslavuje pod novým heslom, ktoré poukazuje na rôzne aspekty problematiky AIDS vo svete. AIDS sa na svete objavilo v roku 1981, na Slovensku bol prvý prípad zaznamenaný v roku 1985. V súčasnosti je najviac HIV pozitívnych v Afrike, juhovýchodnej a východnej Ázii a v Latinskej Amerike. Slovensko patrí medzi krajiny s nízkym počtom HIV pozitívnych. Symbolom svetového dňa proti AIDS je červená stužka.

Červené stužky sú symbolom a názvom celoslovenskej kampane boja proti AIDS, ktorá je v roku 2017 organizovaná s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR v rámci rozvojového projektu „Zdravie a bezpečnosť v školách 2017“.

_čo to znamená

... volebné právo žien

Pred 124 rokmi mali ženy volebné právo iba v jedinej krajine sveta, na Novom Zélande. Ten ženám priznal právo voliť (nie byť volené) už v roku 1893. V Austrálii mali ženy volebné právo od roku 1902. O ďalší prelom sa postaralo Fínsko, ktoré pred 7. marca 1906 zaviedlo volebné právo pre ženy. Ženy tak mohli voliť a byť volené (ako prvé na svete) v nasledujúcich voľbách v roku 1907. V parlamentných voľbách v roku 1907 do 200-členného parlamentu zvolili 19 žien. V ďalších rokoch (Fínsko vyhlásilo nezávislosť

od Ruska v decembri 1917) zastúpenie žien v zákonodarnom zbore stúpalo. V 19. storočí ženy aktívne pracovali na zmene zákonov, ktoré bránili ženám byť plnoprávnymi členkami spoločnosti. Žiadali právo voliť, právo vzdelávať sa, právo pracovať a právo rozvíjať sa. Hovorilo sa im *sufražetky*, podľa francúzskeho slova označujúceho právo voliť. Ich snahy boli úspešné a v západnom svete sú dnes ženy a muži rovnoprávni podľa zákona.

V roku 1920 sa v československej ústave uzákonilo, že ženy sú sociálne, kultúrne a politicky rovné mužom a patrí im volebné právo. Do poslaneckých kresiel vtedy zasadlo 12 žien.

Za získanie volebného práva pre ženy sa zasadzovali najmä Alice Masaryková a Františka Plamínková. Medzi posledné krajiny, ktoré v 21. storočí priznali ženám volebné právo, patria napríklad Katar, Kuvajt, či Saudská Arábia.

_kto bola...

Všimli ste si, ako je v učebniciach málo žien? Neznamená to, že nehrali v našich dejinách žiadnu rolu – práve naopak. Ženy, ktoré predstavujeme v kartovej hre kvarteto **Významné rodáčky** (EsFem), či **Nepoznané Slovenky** (EsFem), **Neviditeľné ženy** (EsFem), a **Ženy bez hraníc** (EsFem), prispeli k rozvoju rôznych oblastí ľudskej činnosti. Väčšina z nich musela za seba a svoje sny bojovať. **Františka Plamínková**, feministka, politička, ktorú dnes predstavíme, bola jednou z nich.

Františka Plamínková (1875 – 1942)

Presadzovala rovnoprávnosť žien vo všetkých oblastiach: v politickej, právnej, v prístupe k práci a vzdelaniu. Spoluzaložila *Ženský klub český* (1903), *Výbor pre volebné právo žien* (1905) a *Ženskú národnú radu* (1923).

Rada predložila pripomienky návrhy na úpravu rodinného práva v novo pripravovanom *Občianskom zákonníku* a vyjadrovala sa k návrhom ďalších zákonov a vyhlášok až do roku 1938. Podarilo sa presadiť alebo zmierniť niektoré zákony tak, aby nepoškodzovali ženy a matky.

Predsedala československej pobočke *Medzinárodného úradu proti obchodu so ženami a deťmi*. V roku 1925 získala v parlamentných voľbách kreslo senátorky. Presadzovala vzdelané a kvalifikované úradníčky do štátnej a verejnej správy a ich nárok na materskú dovolenku, priala si vidieť ženy ako diplomatky a ministerky. Už v novembri 1906 ukázala na budúcu modernú ženu, keď vo svojej prednáške *O ženě moderní* v *Ženskom klube českom* prehlásila: „Moderné ženské hnutie všetkým úsilím musí sa zasadiť o ... upravenie pomerov sociálnych tak, aby žena mohla spojiť materstvo so svojou zárobkovou prácou, ak bude treba, alebo ak bude chcieť.“

Ako feministka bola známa aj v zahraničí. Vystupovala vždy proti akémukoľvek útlaku. Za svoj postoj proti nacizmu bola popravená.

_čo čítať

Cviková, J., Juráňová, J. (eds.):
Hlasy žien : aspekty ženskej politiky
Aspekt (2002),
ISBN 80-85549-30-1

V roku 1791 Olympe de Gouges skoncipovala *Deklaráciu práv ženy a občianky*. Reagovala ňou na *Deklaráciu práv človeka a občana*, ktorú vyhlásila Francúzska revolúcia (1789). O dva roky hlava Olympe de Gouges padla pod gilotínou. Cesta k volebnému právu bola pre ženy dlhá, trpká a neraz aj krvavá. Tie, ktoré sa na ňu vydali, sa stali terčom znevažovania, nenávisť a posmechu. Slovo sufražetka dodnes funguje ako nadávka, a pritom len označuje ženu, ktorá sa zasadzuje za volebné právo žien. Gilotína vyšla z módy, dnes sa používajú jemnejšie (?) prostriedky. Sklený strop účinne drží ženské hlavy patrične nízko a tlmí ženské hlasy.

Hlasy žien. Aspekty ženskej politiky je publikácia, ktorej témou je situáciu žien vo vzťahu k moci a politike. Dokumenty, úvahy a štúdie sú rozdelené do šiestich častí:

Čísla (sociologické a štatistické údaje o Slovensku a Čechách),
Volebné právo (z histórie zápasu žien o ženské ľudské práva),
Obrazy (obrazy ženskosti ako symboly štátu),
Osobné je politické (rozhovory s politicky aktívnymi ženami),
Verejné a súkromné (neplatená práca žien, kariéry a bariéry, rodina a trh...),
City a štruktúry (zakázaná nenávisť, prečo sa ženy boja úspechu, nedôvera medzi pohlaviami, o sebaúcte, láska ako politická prax...).

Fotografie a výroky slávnych žien vnášajú do knihy sviežu iróniu a výstižne dokumentujú pohľad spoločnosti na ženu.

Zdroj: www.aspekt.sk

Publikáciu nájdete v knižnici EsFemu v Prešove.

_čo pozerať

Prvá (Female first)

(Slovensko, 2017, réžia: Zuzana Liová, Lenka Moravčíková-Chovanec, Peter Kerekes, Róbert Šveda, Marek Šulík, Jana Bučka, Tereza Križková)

Cyklus PRVÁ je sériou dokumentárnych portrétov žien, ktoré sa ako „prvé“ presadili v rôznych oblastiach života a menili našu spoločnosť k dnešnému obrazu, v ktorom je žena samozrejmosťou vo verejnej sfére. Desaťdielna séria je intímnu spomienkou na osobnosti alternatívnych ženských dejín, ktoré zostali popri známých mužských hrdinoch (Štúr, Štefánik či Dubček) takmer neviditeľné. Nezáleží na tom, ako boli úspešné. Dôležité je, že sa ako prvé odhodlali vstúpiť na neprebádanú pôdu sebarealizácie a aj napriek tradíciám a predsudkom sa rozhodli vybočiť z radu. Ich osobné príbehy a dielo, ktoré zanechali, tvoria našu históriu a mali by sa stať súčasťou spoločenskej pamäte. Ako rezonuje odkaz týchto žien a ich práce v spomienkach blízkych a v našom kultúrnom priestore? Ako nás môžu inšpirovať, čím môžu byť pre nás vzorom?

Protagonistky:

Magda Husáková Lokvencová – divadelná režisérka
Irena Blühová - fotografka
Hana Gregorová - spisovateľka
Trixi Čelková - špiónka
Ludmila Pajdušáková – astronómka a fyzička
Zora Jesenská – literárna kritička
Soňa Kovačevičová - etnografka
Ludmila Šapošnikovová - letkyňa
Magdaléna Schwingerová - speváčka
Izabela Textorisová – botanička.

Fenestra

Košice

<http://www.fenestra.sk>

<https://www.facebook.com/fenestra.mvo>

Fenestra je skupina žien, ktoré sa snažia prispievať k pozitívnym zmenám v životoch žien, ktoré zažívajú násilie v párových vzťahoch, a ich detí.

Ludskoprávne a feministické východiská sa premietajú do ich každodennej práce. Vyplývajú z nich spôsoby, akými poskytujú podporu a pomoc ženám zažívajúcim násilie v párových vzťahoch, ako aj ich snahy o presadenie systémových zmien, aby si ženy mohli uplatňovať svoje ľudské práva.

Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien definuje rodovo podmienené násilie ako násilie, ktoré je namierené proti žene, pretože je žena, alebo ktoré neúmerne viac zasahuje ženy. Násilie páchané na ženách je dôsledkom nerovnováhy moci medzi mužmi a ženami v spoločnosti. Násilie páchané na ženách zároveň túto nerovnováhu udržiava a posilňuje. Násilie páchané na ženách je jednou z najčastejších foriem porušovania ľudských práv žien na svete a Slovensko nie je v tomto smere žiadnou výnimkou.

Násilie páchané na ženách a ich deťoch je vážny spoločenský problém, je preto úlohou spoločnosti prebrať plnú zodpovednosť za riešenie situácie žien a detí, ktoré zažívajú násilie. Život bez násilia je ľudské právo. Pre násilie neexistuje ospravedlnenie. Zodpovednosť za násilie nesie vždy ten, kto ho pácha. Život v bezpečí si netreba zaslúžiť.

Členky *Fenestra* sú presvedčené, že môžeme žiť vo svete, kde násilie páchané na ženách bude ojedinelým javom, nie bežnou realitou mnohých žien a ich detí. Dnes považujú za prioritu, aby všetky ženy a deti zažívajúce násilie mali možnosť získať takú pomoc, podporu a ochranu, ktorá im umožní žiť dôstojný život v bezpečí.

Na dosiahnutie tejto vízie realizujú širokú škálu programov a projektov.

© EsFem

www.esfem.sk

<https://www.facebook.com/ozEsFem/>

e-mail: esfem@esfem.sk